

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Л.М. СТОВБУР

СТИЛІСТИКА І КУЛЬТУРА МОВИ

**Методичні рекомендації до практичних занять і самостійної роботи для
здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Філологія»
освітньої програми «Українська мова та література»**

Запоріжжя

2017

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Л.М. СТОВБУР

СТИЛІСТИКА І КУЛЬТУРА МОВИ

**Методичні рекомендації до практичних занять і самостійної роботи для
здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Філологія»
освітньої програми «Українська мова та література»**

Затверджено

вченою радою ЗНУ

протокол № 6 від 26.12.2017

Запоріжжя

2017

УДК: 811.161.2'38(075.8)

С 81

Стовбур Л.М. Стилїстика і культура мови: методичнї рекомендації до практичних занять і самостійної роботи здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальностї «Фїлологїя» освітньої програми «Українська мова та лїтература». – Запорїжжя: ЗНУ, 2017. – 50 с.

Рекомендації мїстять тематику практичних занять, комплекс завдань для самостійної роботи, контрольнї питання для перевїрки знань студентів із курсу «Стилїстика і культура мови», термїнологїчний словник, питання до залїку та список рекомендованої лїтератури.

Навчально-методичне видання сприятиме засвоєнню набутих знань із зазначеного курсу, що передбаченї навчальною програмою, умїнню застосовувати їх у практичній дїяльностї, зокрема при вивченнї інших роздїлів мовознавства.

Методичнї рекомендації призначенї для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальностї «Фїлологїя» освітньої програми «Українська мова та лїтература».

Рецензент Л.П. Бойко, кандидат фїлологїчних наук, доцент кафедри української мови ЗНУ.

Вїдповїдальний за випуск П.І. Бїлоусенко, завїдувач кафедри української мови ЗНУ.

ВСТУП

Стилістика становить лінгвістичне вчення про найумотивованіше й найдоцільніше послуговування мовою, її одиницями – фонемами (звуками), морфемами, словами, словосполученнями й сполученнями слів, членами речення, реченнями, еквівалентами (замінниками) речень і текстами. Кожна окрема мовна одиниця має своє нормативне або ж діалектне буття, стилістичні можливості. Стилістика – це також учення про стилі, жанри і форми мови, про такі якості мовлення, як логічність, точність, образність, багатство, доречність тощо. Стилістика як частина граматичного устрою мови посідає чільне місце в системі лінгвістичних дисциплін. Свідоме і глибоке оволодіння нормами сучасної української літературної мови є важливим чинником ґрунтовної, комплексної підготовки філолога-україніста, учителя-словесника. Воно можливе лише тоді, коли майбутній фахівець отримає глибокі теоретичні знання зі стилістики й культури мови, а також зуміє застосувати їх на практиці.

До системи практичного курсу «Стилістика і культура мови» входять аудиторні заняття і самостійна робота.

Аудиторні заняття проводяться під орудою викладача у вигляді практичних занять з виконанням практичних завдань і тренувальних вправ з опорою на засвоєний теоретичний матеріал, що сприяє поглибленню науково-теоретичних знань й оволодінню науковими методами. Ілюстративний матеріал для проведення занять добирається з різних функціональних стилів української мови – художнього, публіцистичного, розмовного, наукового, офіційно-ділового, конфесійного. Це дає змогу спостерігати за вживанням тих чи тих фонетичних, морфологічних, синтаксичних норм відповідно до мети і змісту висловлювання, за закономірностями функціонування мовних засобів у різних сферах спілкування.

Практичні заняття сприяють ефективному вивченню норм сучасної української мови, виробленню навичок лінгвістичного аналізу в царині стилістики, умінню використовувати міждисциплінарні зв'язки для його проведення.

Метою викладання навчальної дисципліни «Стилістика і культура мови» є ознайомлення студентів із засадами української стилістики: стилями мовлення, їхніми ознаками, функціями і сферою використання, а також допомогти студентам застосовувати на практиці набуті теоретичні знання.

Основні **завдання** вивчення дисципліни «Стилістика і культура мови» такі:

- навчити аналізувати відомі мовні явища та їхні закономірності з погляду функціонування у різних стилях;
- розрізняти в цих закономірностях обов'язкове та можливе, загальноживане й індивідуальне, стереотипне й варіативне;
- озброїти студентів знаннями стилістичного багатства української мови;
- підносити культуру мовлення суспільства;

- забезпечити засвоєння студентами стилістичних норм сучасної української літературної мови;
- сформувані сталі вміння й навички аналізувати і конструювати тексти різних стилів, використовуючи в них багатство виражальних засобів рідної мови, характеризувати найтипівіші стилістичні мовленнєві недоліки, способи і засоби їх усунення, що сприятиме піднесенню рівня стилістичної грамотності студентів.

Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

знати:

- основні поняття та категорії стилістики;
- принципи поділу на стилі;
- закономірності функціонування мовних засобів у різних сферах спілкування;
- лексико-стилістичні, граматичні, орфоепічні норми української мови;
- стилістичний потенціал української мови;

вміти:

- грамотно використовувати стилістичні ресурси української мови залежно від мети висловлювання;
- раціонально поєднувати доречні мовленнєві дії з культурою мови;
- аналізувати тексти різних стилів, виявляти мовленнєві стилістичні відхилення і знаходити шляхи їх виправлення;
- досконало володіти технікою і методикою рецептивних і продуктивних видів спілкування відповідно до стандартів культури мови.

Міждисциплінарні зв'язки. Дисципліна «Стилістика і культура мови» тісно пов'язана з іншими розділами мовознавчої науки: морфологією, синтаксисом, орфоепією, орфографією, лексикологією, фразеологією, фонетикою, словотвором, семасіологією. Для аналізу залучаються кращі зразки красного письменства, приклади інших стилів, що висвітлюють основні віхи минулого і сучасного в історії України, а також відомості щодо загальнокультурної спадщини людства. Отже, це – українська і світова література, історія України, культурологія, релігієзнавство, етика й естетика.

Зміст практичних занять

Заняття № 1

Тема: *Стилї та стилїстика мови. Норми сучасної української мови.*

План

1. Поняття й категорії стилїстики.
2. Стилї мови.
3. Норми сучасної української мови.

Виконайте вправи

1. Доберїть зразки всїх стилїв української мови, проаналїзуйте їй за основними ознаками.
2. Охарактеризуйте рївнї української мови з погляду нормативностї.
3. Законспектуйте рубрики «Мовна мозаїка» // Українська мова. – 2009. – № 4.

Основнї поняття:

Мовний стиль, стилїстика, об'єкт стилїстики, предмет стилїстики, мовнї одиницї, загальнонародна і лїтературна мова, мовна норма.

Лїтература

Основна:

1. Бабич Н.Д. Практична стилїстика і культура української мови / Н.Д. Бабич. – Львів: Світ, 2003. – 432 с.
2. Бабич Н.Д. Основи культури мовлення / Н.Д. Бабич. – Львів: Світ, 1990. – 232 с.
3. Дудик П.С. Стилїстика української мови : навчальний посїбник / П.С. Дудик. – К. : ВЦ «Академія», 2005. – 368 с.
4. Коваль А.П. Практична стилїстика сучасної української мови / А.П. Коваль. – К.: Вища школа, 1987. – 352 с.
5. Кравець Л.В. Стилїстика української мови : Практикум [навчальний посїбник] / Л.В. Кравець; за ред. Л.І. Мацько. – К.: Вища школа, 2004. – 199 с.
6. Культура слова : зб. наук. праць. – К. : НАН України, Інститут української мови, 2000-2003. – Вип. 53-62.
7. Ленець К. Проблеми мовної культури / Катерина Ленець // Слово. Стиль. Норма [зб. наук. праць]. – К.: НАН України, Інститут української мови, 2002. – С. 40-42; 86-91.

8. Мацько Л.І. Стилїстика української мови : [підручник] / Л.І. Мацько, О.М. Сидоренко, О.М. Мацько ; за ред. Л.І. Мацько. – К.: Вища школа, 2003. – 462 с.
9. Основи ораторського мистецтва : Практикум / укладач О.І. Когут. – Тернопіль : Астон, 2005. – 296 с.
10. Пентиліук М.І. Робота із стилїстики в 8-9 класах / М.І. Пентиліук. – К.: Радянська школа, 1989. – 112 с.
11. Пономарів О.Д. Стилїстика сучасної української мови : [підручник] / О.Д. Пономарів. – К.: Либїдь, 1992. – 248 с.
12. Сербенська О. Культура усного мовлення. Практикум : [навчальний посїбник] / О. Сербенська. – К. : Центр навчальної лїтератури, 2004. – 216 с.
13. Чабаненко В.А. Стилїстика експресивних засобів української мови / Віктор Антонович Чабаненко. – Запорїжжя : ЗДУ, 2002. – 351 с.
12. Чмут Т.К. Етика ділового спілкування : [навчальний посїбник] / Т.К. Чмут, Г.Л. Чайка. – 3-є вид., стер. – К. : Вікар, 2003. – 223 с.

Додаткова:

1. Їжакевич Г.П. Взаємодїя стилїстики мови і стилїстики мовлення / Г.П. Їжакевич // Теоретичні проблеми лїнгвістичної стилїстики. – К.: Вища школа, 1972. – С. 33-47.
2. Караванський С. Секрети української мови / С. Караванський. – К. : УКСП «Кобза», 1994. – 240 с.
3. Мельничайко В.Я. Лїнгвістика тексту в шкільному курсї української мови / В. Я. Мельничайко. – К.: Радянська школа, 1986. – 168 с.
4. Симоненкова Л.М. До вивчення функціональних стилів у IV-VI класах / Л.М. Симоненкова // Українська мова і лїтература в школі. – 1980. – № 8. – С. 61-68.
5. Українська ділова мова : практичний посїбник на щодень / укладачі : М.Д. Гїнзбург, І.О. Требульова та ін. ; за ред. М.Д. Гїнзбурга. – Харків : Торсїнг, 2003. – 592 с.
6. Яцимїрська М.Г. Творче мислення в психолїнгвістичних поняттях і категорїях / М.Г. Яцимїрська // Вісник Львів. ун-ту. – Серїя : Журналїстика. – 2003. – Вип. 23. – С. 19-25.

Методичні рекомендації

При відповідї на *перше питання* студенти повинні зазначити, що стилїстика становить лїнгвістичне вчення про найумотивованїше й найдоцїльнїше послуговування мовою, її одиницями — фонемами (звуками), морфемами, словами, словосполученнями й сполученнями слів, членами

речення, реченнями, еквівалентами (замінниками) речень і текстами. Кожна окрема мовна одиниця має своє нормативне або ж діалектне буття, стилістичні можливості. Стилістика — це також учення про стилі, жанри і форми мови, про такі якості мовлення, як логічність, точність, образність, багатство, до-речність тощо.

Стилістика вивчає стилістичну диференціацію мови, її функціональні стилі. Це наука про виразові засоби мови, тобто про ті елементи, які приєднуються до власне вираження думки, супроводжують семантичний зміст висловлюваного — експресивні та оцінні моменти мовлення.

Органічним і необхідним складником мови як комунікативної системи є мовні одиниці — різнотипні елементи мови (фонемі, морфемі, слова тощо), кожен з яких представлений певною мовною матерією і виконує тільки йому властиву функцію (функції). Цим умотивовується існування мовних одиниць. На вивчення функції (функцій) кожної з мовних одиниць зорієнтована стилістика.

Потім студенти доходять висновку, що *стилістика (лінгвостилістика)* — розділ науки про мову; лінгвістичне вчення про функціонування й використання мови.

Також необхідно назвати об'єкт і предмет стилістики. *Об'єкт* стилістики — це вся сукупність мовних одиниць з їхніми функціями (від звуків, літер до тексту), найрізноманітніше усне й писемне функціонування української мови. За умови стилістичного, тобто найраціональнішого, використання мови в мовленні, одиниці мови забезпечують найдоцільніше з усіх поглядів вираження думок і почувань. Об'єктом (денотатом) стилістики є також уся система функцій літературної мови, всіх її структурних елементів.

Предметом вивчення стилістики є закономірності функціонування мовних засобів у різних видах мовлення.

Щоб оволодіти предметом стилістики, потрібно докласти спеціальних зусиль, ознайомитись з науковою і науково-методичною літературою із стилістики, культури мовлення, тому предметом стилістики є і сукупність знань про мову, про її стилістичні (функціональні) можливості. На відміну від об'єкта стилістики, який майже не залежить від суб'єктивних якостей окремої особи, предмет стилістики має не тільки об'єктивний характер (бо об'єктивно існує об'єкт стилістики — вся система реальних мовних одиниць), а й суб'єктивний,

оскільки кожен мовець більшою чи меншою мірою своєрідно користується мовними одиницями з властивими кожній із них функціями. Це залежить від загальної ерудиції мовця, знання ним мови, його життєвого досвіду, віку, професії, інших особистісних якостей, підсумовує доповідач.

Друге питання потребує засвоєння основного поняття стилістики — «стилю». Цей термін, який зводиться до лат. *stilus* «загострена паличка для писання», з'явився в середині XIX ст. і має багато значень, що вживаються як

термінологічні поняття в літературі, мистецтві, архітектурі, соціології та в інших науково-соціальних сферах (стиль моди, наприклад). До мовного аспекту цього поняття існує чимало підходів (студенти наводять погляди В. Виноградова, Л. Булаховського, Б. Головіна, С. Єрмоленко та інших дослідників стилістики). Доречно також процитувати їхні визначення стилю.

Доповідачі зазначають також, що найважливішою категорією стилістики є *функціональний стиль* – різновид мовлення з властивими йому лексичними, фразеологічними, морфолого-синтаксичними, орфоепічно-акцентуаційними засобами, використовуваний для здійснення однієї з функцій мови – спілкування, повідомлення та впливу. Питання про поділ на функціональні стилі досить складне, в основу класифікації часто кладуться різні засади, тому різною буває кількість функціональних стилів. Слухачам курсу пропонується послуговуватись найпоширенішою класифікацією, згідно з якою виділяються *6 стилів: художній, релігійний (конфесійний), офіційно-діловий, науковий, публіцистичний, розмовний*. Оскільки суспільні функції мови часто переплітаються, то й функціональні стилі не є відособленими один від одного, кожен з них містить у собі елементи іншого. Також у будь-якому функціональному стилі переважають загальномовні, міжстильові засоби, хоча кожному з них властиві специфічні елементи з однаковим стилістичним забарвленням, з єдиними нормами слововживання.

Наявність функціонально-стилістичних різновидів мови є реальністю, а теорія цього явища повинна будуватись з урахуванням функцій мови і функцій мовлення. Основні *функції мови* такі: 1) комунікативна; 2) конструктивна (формує думки); 3) акумулятивна (нагромаджує суспільний досвід і знання); 4) експресивна. Ці функції мова виконує постійно, за будь-яких умов використання її ресурсів. Основні *функції мовлення* такі: 1) номінативна; 2) емотивно-волюнтативна; 3) сигнальна; 4) поетична; 5) магічна; 6) етнічна. Вони виявляються ситуативно, факультативно, залежно від мети спілкування.

Далі студенти аналізують кожен стиль і його підстилі за такими параметрами: функціональна сфера, основні морфологічні ознаки, граматичні показники, наявність/відсутність авторської позиції тощо. Як зразок наводиться характеристика наукового стилю.

За допомогою *наукового* стилю (як і офіційно-ділового) реалізується мовна функція повідомлення. Він має кілька різновидів – власне (суто) науковий, науково-публіцистичний, науково-популярний, науково-навчальний, виробничо-технічний.

Основні ознаки цього стилю такі:

- ✓ Суворі вимоги в дотриманні норм, що сприяє посиленню логізації викладу.
- ✓ Наявність великої кількості термінів із різних галузей знання, а також насиченість текстів абстрактною лексикою.
- ✓ Тенденція до розгорнутих складних речень з розгалуженою системою різних видів підрядності, відокремлених зворотів, вставних і вставлених конструкцій. Синтаксис має яскраво виражений книжний характер,

чітко організовану будову речень. Питома вага тут належить СПР з причиновим та наслідковим зв'язком.

- ✓ Композиційна особливість – документація тверджень, цитати, посилання тощо.
- ✓ За типом мовлення є монологічними, вживаються в усній та писемній формах з переважанням останньої.
- ✓ Емоційна й експресивна лексика (здебільшого оцінного характеру) вживається подеколи в текстах суспільно-політичного циклу.

У *третьому питанні* студенти висвітлюють поняття норми як сукупності загально визнаних мовних засобів, що вважаються правильними та зразковими на певному історичному етапі. Це одне з ключових понять у практичній стилістиці. Хоча «норма» є поняттям історично змінним, проте ця історична змінність поєднується з відносною стабільністю норм на кожному певному історичному етапі. Норми можуть бути суворими й такими, що припускають варіативність у використанні тих чи тих засобів. Нормативність мови виявляється на рівні орфоєпії, акцентуації, орфографії, лексики, фразеології, морфології, синтаксису, пунктуації, стилістики.

??? Питання для самоперевірки

1. Практична стилістика, її предмет, об'єкт і завдання.
2. Місце практичної стилістики в системі мовознавчих дисциплін.
3. Поняття норми літературної мови, нормативних варіантів. Типи норм.
4. Стиль як функціональний різновид літературної мови.
5. Стилї сучасної української літературної мови.
6. Характерні ознаки наукового стилю.
7. Мовні особливості офіційно-ділового стилю.
8. Розмовна функціонально-стильова сфера.
9. Конфесійний стиль української мови.
10. Публіцистичний стиль, його різновиди.
11. Загальна характеристика функціонально-стильової єдності «мова художньої літератури».

Заняття № 2

Тема: *Лексичні засоби стилістики.*

План

1. Стилїстична диференціація української лексики.
2. Стилїстичне вживання іншомовної лексики.
3. Стилїстичне значення полісемії.
4. Стилїстичне використання омонімів, паронімів, синонімів, антонімів.

5. Стилевжиток архаїзмів, історизмів.
6. Стилістичні функції неологізмів.
7. Лексичні росіянізми.

Виконайте вправи

1. Визначте, у яких випадках і з яким значенням уживаються наведені слова:

Мешканець? Житель? (хати, Запоріжжя, кварталу, будинку).

Мешканець? Житель? (сільський, тутешній, цікавий).

Аптека працює круглу? цілу? всю? добу.

Хустка тобі йде? личить? до лиця? пасує?

Книга відкрита? розкрита? розгорнена?

Погляд відкритий? відвертий?

Відносини? стосунки? взаємини? між членами колективу.

Відносини? стосунки? взаємини? між державами.

Котра? яка? тепер? зараз? година.

Ставлення? відношення? твоє до мене.

2. Перекладіть українською:

Следующий год, на следующий день, следующий номер газеты, повестка дня следующая, пусть войдет следующий, поезд следует по маршруту, следующий за мной человек.

3. Зробіть стилістичну правку наведених речень:

1. Неможливо здійснити реформи, не ущемивши чийось інтересів. 2. Досі в якості прес-центру найчастіше обирали Український дім. 3. Компанія Pepsi дослівна перевела на китайську свій головний рекламний девіз. 4. Керівництво вузів запевняє, що студенти здадуть сесію вчасно, але вчитимуться по суботам. 5. Наші відносини стали ближчими, більш людяними. 6. Зміни в правилах дорожнього руху вступили в силу 15 квітня. 7. За попередніми прогнозами, зріст захворюваності грипом ми чекаємо вже наприкінці жовтня – на початку листопада місяця. 8. День пропав не дарма. 9. Це медичне обслідування стовідсотково покаже, чи присутні сліди хвороби в організмі. 10. Перевагою заволоділи динамівці з Києва. 11. Давайте подивимось на це явище очима майбутнього нащадка. 12. З планом ліквідаціїна випадок пожежу познайомили всіх студентів. 13. Корінні аборигени з інтересом розглядали приїжджих туристів. 14. До залу увійшла багаточисельна група учасників засідання. 15. З приводу вирішення цієї проблеми у політологів співпадають думки.

4. Законспекуйте статтю: Ріпей М. Росіянізми «так», «таким чином» у газетних матеріалах // Українська мова. – 2011. – № 4. – С. 72-76.

Основні поняття:

диференціація української лексики, загальноживана та стилістично обмежена лексика, іншомовна лексика, полісемія, омоніми, пароніми, синоніми, антоніми, архаїзми, історизми, неологізми.

Література

Основна:

1. Бабич Н.Д. Практична стилістика і культура української мови / Н.Д. Бабич. – Львів: Світ, 2003. – 432 с.
2. Бабич Н.Д. Основи культури мовлення / Н.Д. Бабич. – Львів: Світ, 1990. – 232 с.
3. Дудик П.С. Стилiстика української мови : навчальний посiбник / П.С. Дудик. – К. : ВЦ «Академія», 2005. – 368 с.
4. Єрмоленко С.Я. Нариси з української словесності : стилістика та культура мови / С.Я. Єрмоленко. – К. : Довіра, 1999. – 431 с.
5. Коваль А.П. Практична стилістика сучасної української мови / А.П. Коваль. – К.: Вища школа, 1987. – 352 с.
6. Кравець Л.В. Стилiстика української мови : Практикум [навчальний посiбник] / Л.В. Кравець; за ред. Л.І. Мацько. – К.: Вища школа, 2004. – 199 с.
7. Культура слова : зб. наук. праць. – К. : НАН України, Інститут української мови, 2000-2003. – Вип. 53-62.
8. Ленець К. Проблеми мовної культури / Катерина Ленець // Слово. Стиль. Норма [зб. наук. праць]. – К.: НАН України, Інститут української мови, 2002. – С. 40-42; 86-91.
9. Мацько Л.І. Стилiстика української мови : [пiдручник] / Л.І. Мацько, О.М. Сидоренко, О.М. Мацько ; за ред. Л.І. Мацько. – К.: Вища школа, 2003. – 462 с.
10. Основи ораторського мистецтва : Практикум / укладач О.І. Когут. – Тернопіль : Астон, 2005. – 296 с.
11. Пентилюк М.І. Робота із стилістики в 8-9 класах / М.І. Пентилюк. – К.: Радянська школа, 1989. – 112 с.
12. Пономарів О.Д. Стилiстика сучасної української мови : [пiдручник] / О.Д. Пономарів. – К.: Либiдь, 1992. – 248 с.

13. Пономарів О.Д. Культура слова : Мовностилістичні поради / О.Д. Пономарів. – К.: Либідь, 1999. – 240 с.
14. Сербенська О. Культура усного мовлення. Практикум : [навчальний посібник] / О. Сербенська. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 216 с.
15. Чабаненко В.А. Стилїстика експресивних засобів української мови / Віктор Антонович Чабаненко. – Запоріжжя : ЗДУ, 2002. – 351 с.
16. Чмут Т.К. Етика ділового спілкування : [навчальний посібник] / Т.К. Чмут, Г.Л. Чайка. – 3-є вид., стер. – К. : Вікар, 2003. – 223 с.

Додаткова:

1. Волощак М.Й. Неправильно-правильно. Довідник з українського слововживання: За матеріалами ЗМІ / М.Й. Волощак. – К. : Просвіта, 2000. – 128 с.
2. Головащук С.І. Словник-довідник з українського літературного слововживання / С.І. Головащук. – К. : Наукова думка, 2004. – 448 с.
3. Караванський С. Практичний словник синонімів української мови / С. Караванський. – К. : Вид-во «Орій» при підпр. «Кобза», 1993. – 472 с.
4. Куньч З.Й. Універсальний словник української мови / З.Й. Куньч. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2005. – 848 с.
5. Мельничайко В.Я. Лінгвістика тексту в шкільному курсі української мови / В. Я. Мельничайко. – К.: Радянська школа, 1986. – 168 с.
6. Непийвода Н. Практичний російсько-український словник: найуживаніші слова і вислови / Н. Непийвода. – Х. : Основа, 2000. – 256 с.
7. Ощипко І.Й. Практична стилїстика сучасної української літературної мови : Лексика і фразеологія / І.Й. Ощипко. – Львів : ЛДУ, 1968. – 214 с.
8. Передерій Г.Р., Смолянїнова Г.М. Лексика і фразеологія української мови / Г.Р. Передерій, Г.М. Смолянїнова. – К. : Радянська школа, 1983. – 186 с.
9. Полюга Л.М. Словник синонімів української мови / Л.М. Полюга. – К. : Довіра, 2001. – 477 с.
10. Сучасний словник-мінімум іншомовних слів : Близько 9000 слів / уклали : О.І. Скопненко, Т.В. Цимбалюк. – К. : Довіра, 2008. – 798 с.

8 **Методичні рекомендації**

Відповідаючи на *перше питання* плану, студенти зазначають, що лексика сучасної української літературної мови з погляду стилїстичної диференціації поділяється на 2 великі групи – стилїстично нейтральна (міжстильова) і стилїстично забарвлена лексика. Перша вживається в усіх стилях мови, а друга співвідноситься з одним чи кількома (але не з усіма)

функціональними стилями. Стилiстично нейтральна лексика охоплює назви явищ природи: *дощ, повiнь, грiм, посуха*; назви тварин i рослин: *жито, верба, пeс, кiт, курiнка*; назви органiв людського тiла: *голова, тулуб, рука, нога*; назви будiвель та iхнiх частин: *дiм, дах, дверi, стеля*; назви дiй, станiв, мiсця, часу, простору: *жити, сьогоднi, шукати, далеко, сумно* i багато iнших найменувань.

Стилiстично забарвленi слова часто виступають як паралелi до нейтральних, загальноживаних. Наприклад, дiєслово *ити* мiстить у своїй словниковiй статтi бiльше 100 варiантiв уживання: *пiти* (нейтральне), *вирушити* (книжно-офiцiйне), *поплентатись, пошкандибати, поволочитись, ушитись* (просторiчне) iт.д. Якщо стилiстично нейтральнi слова вживаються в переносному значеннi, то вони набувають додаткових емоцiйно-експресивних вiдтiнкiв. До прикладу, лексеми *воркувати, воркотати, вуркотiти* нейтральнi в своїх прямих значеннях, коли йдеться про птахiв чи котiв. А коли майстри красного письменства використовують iх як засiб персонiфiкацiї, вони втрачають нейтральнiсть: *поглянь, уся земля тремтить в палких обiймах ночi, лист квітцi рвiйно шелестить, травi струмок воркоче* (О. Олесь). Переноснi значення панують у художньому, публiцистичному та розмовному стилях. Оцiнка може бути як позитивною (*рибонька, котик, серденько, лебедик, сокил*), так i негативною (*гадюка, собака, баран, свиня*).

У **другому питаннi** плану йдеться про те, що зi стилiстичного погляду давно засвоєнi українською мовою iншомовнi запозичення нiчим не вiдрiзняються вiд питомих українських слiв (зазначити, хто так вважає). Широко використовують iншомовнi слова в усiх стилях нацiональної мови, але з рiзною метою (уточнити, якою). Студенти повиннi розповiсти про функцiї, виконувани

iншомовними словами вiдповiдно до стильової диференцiацiї.

Окремо слiд зупинитись на стилевжитковi екзотизмiв i варваризмiв.

Доповiдачi наголошують на тих випадках, коли iншомовних запозичень не можна уникнути: якi способи слiд використовувати для введення його в текст (конкретизувати вiдповiдi, проiлюструвавши iх).

Насамкiнець, студенти доходять такого висновку: надмiрне захоплення iншомовними словами, не вмотивоване нi номiнativними, нi стилiстичними мiркуваннями, свiдчить про те, що людина або не знає української мови, або ставиться до неї байдуже чи недбало.

Пiдготовка вiдповiдi на **третє питання** потребує усвiдомлення того, що таке *багатозначнiсть* або *полiсемiя*. Далi слiд назвати найбільшi стилiстичнi вияви можливостей полiсемiї, а саме – у художньому та публiцистичному мовленнi. В офiцiйно-дiловому та в науковому стилях, якi вимагають

максимально точного позначення понять, слова здебільшого вживають тільки в прямому значенні. Натомість існують різновиди переносного вживання слова (метафора, метонімія, синекдоха, гіпербола, мейозис, літота), що використовуються в інших стилях української мови (зазначити, яких).

Розкриття **четвертого питання** щодо стилістичного використання омонімів, паронімів, синонімів й антонімів повинне відштовхуватись від розуміння їхньої значеннєвої наповненості (уточнити, якої). Окремо варто зупинитись на паронімах, які використовують в усіх стилях мови, проте найповніше їхній потенціал розкривається у деяких з них (уточнити, яких). Також пароніми слугують базою для створення каламбурів, семантичного зіставлення, надання пародійного, іронічного, глузливого забарвлення тексту (проілюструвати). Слід приділити увагу й міжмовним омонімам. Як висновок, говориться про те, що вживання паронімів у тексті без певної стилістичної настанови є виявом незнання справжнього значення слова.

Далі в цьому питанні йдеться про синоніми – слова, що позначають те саме поняття, спільні за своїм основним значенням, але відрізняються семантичними відтінками, або емоційно-експресивним забарвленням, або тим і тим водночас, і мають формальні відмінності. Студенти мають знати, що досить вдалу класифікацію синонімів розробив свого часу професор нашої alma-mater Іван Степанович Олійник. Синоніми за характером додаткових значень можна поділити на три основні групи (студенти називають їх, наводячи приклади й роблячи висновки про їх стильову маркованість). Також доречно згадати про компоненти синонімічного ряду – перифрази й евфемізми та їхній стилевжиток. Антоніми – слова, що називають протилежні за змістом поняття. Слова з конкретним значенням здебільшого антонімів не мають. Не мають антонімів числівники, більша частина займенників. Найбільше антонімів серед прикметників, прислівників. Лексеми здебільшого вступають в антонімічні зв'язки в контексті, утворюючи контекстуальні антоніми. Вони переважають у художньому, публіцистичному, розмовному стилях української мови. Далі слід назвати різновиди антонімів (антитеза, оксиморон, оксюморон) та їхній стилевжиток.

П'яте питання плану відводиться на розгляд стилевжитку архаїзмів та історизмів. Студенти пригадують дефініції цих термінів, семантику, наводять зразки стилів, у яких доречно вживати розглядані лексичні засоби. Раціонально також розмежувати їхню семантику, функції, які вони виконують у певному контексті. Доречно процитувати думку О. Пономаріва щодо функції історизмів у художньому та публіцистичному стилях.

Стилевжиток неологізмів аналізується в **шостому питанні** плану. Доповідач має висвітлити функції неологічних лексем, стилістичні завдання (за Н. Бабич), навести класифікацію-поділ їх на загальномовні та індивідуально-авторські. Всі наведені теоретичні постулати слід ілюструвати яскравими, доречними прикладами. Студенти мають усвідомлювати самі й доносити цю

думку до реципієнтів, що існує небезпека надмірного захоплення неологізмами, особливо це стосується нових аббревіатур, у тому числі написаних латинським шрифтом, значної частини з яких не може розшифрувати пересічний користувач мови.

Майбутні українські філологи повинні розуміти, який руйнівний вплив на структуру української мови чинять лексичні росіянізми. Про це йдеться в *сьомому питанні* плану. Насамперед студенти відзначають, що найбільше випадків помилкового вживання слів, які властиві російській мові й не характерні для мови української, тобто лексичних росіянізмів. Найчастіше причиною помилок є недостатній словниковий запас у людей, які порівняно недавно почали говорити українською. Проте й носії мови нерідко припускаються таких помилок через потужний вплив російськомовного середовища чи внаслідок засилля російськомовних ЗМІ в інформаційному просторі України. Далі студенти наводять приклади явних та прихованих лексичних росіянізмів, аналізуючи їх, добираючи коректні форми української мови, і вказують на їхній стилевжиток.

??? Питання для самоперевірки

1. Стилiстичне використання багатозначностi слова.
2. Стилiстична мета використання омонiмiв; каламбур.
3. Стилiстичнi прийоми, що базуються на використаннi паронiмiї. Парономазiя.
4. Використання у рiзностильових текстах синонiмiв.
5. Стилевжиток словникових та контекстуальних антонiмiв.
6. Роль, мiсце й стилевжиток слiв iншомовного походження.
7. Лексичнi та граматичнi росiянiзми: позитивне чи негативне явище у стилiстичному аспектi.
8. Стилiстичне використання iсторизмiв й архаїзмiв.
9. Неологiзми як необхідний стилiстичний складник.

Тема: *Стилістичне використання фразеологізмів*

План

1. Типологія фразеологізмів.
2. Способи «перекладу» фразеологічних одиниць.
3. Тяжіння фразеологізмів до певних функціональних стилів.
4. Способи стилістичної трансформації ФО.
5. Типові помилки в мовностилістичному використанні фразеологічних засобів.

Виконайте вправи

1. За збірником вправ Н.Д. Бабич «Практична стилістика» (Львів : ЛДУ, 1977. – 156 с.) виконайте вправи 63, 64.

2. За навчальним посібником Л.В. Кравець «Стилiстика української мови. Практикум» (Київ : Вища школа, 2004. – 200 с.) виконайте вправи 209, 212, 213.

3. Зробіть стилістичну правку наведених речень:

1. *Між ними зрушився лід.* 2. *Потрібно вміти настоювати на своєму.* 3. *Він випялив очі й стояв непорушно.* 4. *Трамп прийняв присягу перед тисячами американців у Вашингтоні.* 5. *Перше бойове хрещення вони прийняли у серпні 41-го року.* 6. *На місці звалища мешканці молодого міста розбили сад.* 7. *Дорогі студенти, приведіть у порядок ваші конспекти.* 8. *Він уперше відповіда на питання кореспондентів у якості Голови Верховної Ради.* 9. *Збірна України з футболу потерпіла невдачу.* 10. *Для тваринників головним цвяхом програми є виведення цінних порід худоби.* 11. *Успіхи цієї команди бажать багато кращоого.* 12. *Сам біс не злкає мене, – стріляний я вже калач.* 13. *Найгірше для людини – жити іншим розумом.* 14. *Важка сізіфова праця чекала на них.*

4. Законспекуйте рубрики «Мовна мозаїка» // Українська мова. – 2011. – № 3.

Основні поняття:

Фразеологічна одиниця (ФО), функціональний стиль, трансформація ФО, різновиди фразеологічних одиниць, стилістична дистрибуція ФО.

Література

Основна:

1. Бабич Н.Д. Практична стилістика і культура української мови / Н.Д. Бабич. – Львів: Світ, 2003. – 432 с.
2. Бабич Н.Д. Основи культури мовлення / Н.Д. Бабич. – Львів: Світ, 1990. – 232 с.
3. Дудик П.С. Стилiстика української мови : навчальний посiбник / П.С. Дудик. – К. : ВЦ «Академія», 2005. – 368 с.
4. Єрмоленко С.Я. Нариси з української словесності : стилістика та культура мови / С.Я. Єрмоленко. – К. : Довіра, 1999. – 431 с.
5. Коваль А.П. Практична стилістика сучасної української мови / А.П. Коваль. – К.: Вища школа, 1987. – 352 с.
6. Кравець Л.В. Стилiстика української мови : Практикум [навчальний посiбник] / Л.В. Кравець; за ред. Л.І. Мацько. – К.: Вища школа, 2004. – 199 с.
7. Культура слова : зб. наук. праць. – К. : НАН України, Інститут української мови, 2000-2003. – Вип. 53-62.
8. Ленець К. Проблеми мовної культури / Катерина Ленець // Слово. Стилi. Норма [зб. наук. праць]. – К.: НАН України, Інститут української мови, 2002. – С. 40-42; 86-91.
9. Мацько Л.І. Стилiстика української мови : [пiдручник] / Л.І. Мацько, О.М. Сидоренко, О.М. Мацько ; за ред. Л.І. Мацько. – К.: Вища школа, 2003. – 462 с.
10. Основи ораторського мистецтва : Практикум / укладач О.І. Когут. – Тернопiль : Астон, 2005. – 296 с.
11. Пентилюк М.І. Робота iз стилiстики в 8-9 класах / М.І. Пентилюк. – К.: Радянська школа, 1989. – 112 с.
12. Пономарiв О.Д. Стилiстика сучасної української мови : [пiдручник] / О.Д. Пономарiв. – К.: Либiдь, 1992. – 248 с.
13. Пономарiв О.Д. Культура слова : Мовностилiстичнi поради / О.Д. Пономарiв. – К.: Либiдь, 1999. – 240 с.
14. Сербенська О. Культура усного мовлення. Практикум : [навчальний посiбник] / О. Сербенська. – К. : Центр навчальної лiтератури, 2004. – 216 с.
15. Чабаненко В.А. Стилiстика експресивних засобiв української мови / Віктор Антонович Чабаненко. – Запорiжжя : ЗДУ, 2002. – 351 с.
16. Чмут Т.К. Етика дiлового спiлкування : [навчальний посiбник] / Т.К. Чмут, Г.Л. Чайка. – 3-є вид., стер. – К. : Вікар, 2003. – 223 с.

Додаткова:

1. Головащук С.І. Російсько-український словник сталих словосполучень / С.І. Головащук. – К. : Наукова думка, 2001. – 640 с.

2. Калашник В.С. , Колоїз Ж.В. Словник фразеологічних антонімів української мови / В.С. Калашник, Ж.В. Колоїз. – К. : Довіра, 2001. – 284 с.
3. Коломієць М.П., Регушевський Є.С. Словник фразеологічних синонімів української мови /М.П. Коломієць, Є.С. Регушевський. – К. : Радянська школа, 1983. – 186 с.
4. Медведєв Ф.П. Українська фразеологія : Чому ми так говоримо / Ф.П. Медведєв. – Х.: Основа, 1982. – 232 с.
5. Олійник І.С., Сидоренко М.М. Українсько-російський і російсько-український фразеологічний словник / І.С. Олійник, М.М. Сидоренко. – К.: Радянська школа, 1986. – 168 с.
6. Ощипко І.Й. Практична стилістика сучасної української літературної мови : Лексика і фразеологія / І.Й. Ощипко. – Львів : ЛДУ, 1968. – 214 с.
7. Передерій Г.Р., Смолянiнова Г.М. Лексика і фразеологія української мови / Г.Р. Передерій, Г.М. Смолянiнова. – К. : Радянська школа, 1983. – 186 с.
8. Скрипник Л.Г. Фразеологія української мови / Л.Г. Скрипник. – К. : Наукова думка, 2001. – 186 с.
9. Словник фразеологізмів української мови. – К. : Наукова думка, 2003. – 1104 с.
10. Українська афористика / упорядники А. Коваль, В. Шевчук, М. Михальченко. – К. : Просвіта, 2000. – 128 с.
11. Фразеологічний словник української мови : у 2 кн. / Уклад. : В.М. Білоноженко та ін. – К. : Наукова думка, 1999.

Методичні рекомендації

Відповідь на *перше питання* плану передбачає активізацію набутих знань щодо природи фразеологізмів (студенти наводять визначення). Далі слід пригадати, на які різновиди поділяються ФО: фразеологічні зрощення (ідіоми), фразеологічні єдності, фразеологічні сполучення, фразеологічні вислови, а також прислів'я і приказки. Варто назвати прізвища дослідників, які працювали в цій галузі мовознавства.

Під час проведення практичного заняття студенти з'ясовують, що таке крилаті вислови (слова) та афоризми, сентенції, максими, парадокси, літературні (фольклорні та ін.) ремінісценції, складені терміни – термінологічні словосполучення з різних галузей науки, техніки, мистецтва. Теоретичні викладки ілюструються відповідними прикладами.

Друге питання містить інформацію про невелику кількість фразеологізмів, яка зазнає *буквального перекладу* з однієї мови іншою. Останнім часом поширилась практика комп'ютерного перекладу текстів. Однак ці спроби є часто-густо невдалими (довести, чому саме).

Студенти мають знати, що під час перекладу з однієї мови іншою вдаються до різних способів відтворення фразеологізмів (назвати найпоширеніші з них). Підсумовуючи, аудиторія робить висновок, що переклад за допомогою еквівалентів найточніший. Він завжди адекватний. Переклад за допомогою аналогів також може бути цілком адекватним, якщо перекладач удає добре аналог. Дослівний переклад не завжди досягає мети, оскільки він дає дуже обмежене уявлення про вживання згаданого звороту, а образність вислову втрачається. Не завжди адекватним буде й описовий переклад. Переклад за допомогою антонімічних замінів, хоч і обмежений невеликою кількістю висловів, звичайно дає позитивні наслідки.

У *третьому питанні* йдеться про те, що вживання фразеологізмів обмежене різним емоційним, стилістичним їх забарвленням. Дуже небагато фразеологізмів, переважно ті з них, що походять із різних книжних джерел і належать до термінологічної сфери, нейтральні в експресивно-стилістичному плані та позбавлені образності: *брати участь, монетний двір, узяти в лапки, закрити дужки*.

Проте здебільшого експресивно забарвлені фразеологізми уживаються для стилістично зниженого висловлювання, передаючи різні відтінки почуттєвого забарвлення (переважно, негативних емоцій): *обоє рябоє, приший кобилі хвіст, пороти гарячку* і под.

Деякі фразеологізми виявляють тяжіння до певних функціональних стилів мови. Найчастіше фразеологізми використовують у художньому й публіцистичному стилях. Уживають фразеологізми й у науковому та офіційно-діловому стилях, але там вони позначені певною специфікою, не мають виразності й емоційної барвистості. Це переважно так звані складені терміни. Потім слід проаналізувати наукову, офіційно-ділову фразеологію та інші різновиди стійких одиниць.

Четверте й п'яте питання анонсують те, що трансформація – це видозміна ФО з певною стилістичною настановою. Видозмінений фразеологізм завжди зберігає співвіднесеність із своїм номінативним вихідним джерелом. Існує кілька способів трансформації фразеологізмів (назвати їх).

У процесі трансформації ФО, а також у подальшому їх мовностилістичному використанні може траплятись ряд помилок (назвати й проілюструвати). Особливу увагу слід звернути на так звані фразеологічні росіянізми: *які тільки версії не приходять до голови; спробуємо розповісти про те, що цікавого кинулось в очі*.

??? Питання для самоперевірки

1. Стилістичне розшарування фразеологізмів.
2. Емоційно-нейтральні фразеологізми.
3. Стилістично виправдана трансформація фразеологізмів і їх невмотивована переробка.
4. Способи «перекладу» ФО з однієї мови іншою.
5. Передавання українськими відповідниками російських фразеологізмів.
6. Стилістична доречність використання фразеологічних засобів.

Заняття № 4-5

Тема: Стилістичний потенціал морфологічних засобів

План

1. Стилістичне використання іменників.
2. Стилевжиток прикметників.
3. Стилістичне застосування числівників.
4. Стилістичне використання займенників.
5. Стилістичні можливості дієслова.

Виконайте вправи

1. За збірником вправ Н.Д. Бабич «Практична стилістика» (Львів : ЛДУ, 1977. – 156 с.) виконайте вправи 91, 97 (перші 2 абзаци), 103 (1, 4), 110, 115, 117, 118 (10 речень), 119 (6 речень).
2. Законспектуйте рубрики «Мовна мозаїка» //Українська мова. – 2010. – № 4.
3. Зробіть стилістичну правку наведених речень:

1. Ви була присутня на загальних зборах? 2. До нас приїхали гості з Кривого Рога. 3. ООН скасувало попереднє рішення щодо безвізового режиму. 4. А в степ широку, за обрій, тікає насип залізнична. 5. Турагентство пропонує відвідати гостинний Баку. 6. Слідуючий варіант був самий кращій. 7. 14 жовтня над площею Соборною підняли прапор через День захисника України. 8. Давайте берегти оточуюче середовище! 9. Депутат зустрівся з (200) виборцями. 10. Самі кращі студенти нашого вузу получили стипендію міського мера. 11. Вона старша мене на вісім років. 12. За словами психологів, повторний шлюб більш вдаліший першого. 13. Це буде їх фатальна помилка. 14. НАТО висадив флотилію на берегах Балтії. 15. У тих степах випасали конів татари, турки й волохи.

Основні поняття:

стилевжиток, іменникові категорії, ступені порівняння прикметників, числівникові форми, використання займенників, дієслівні утворення.

Література

Основна:

1. Бабич Н.Д. Практична стилістика і культура української мови / Н.Д. Бабич. – Львів: Світ, 2003. – 432 с.
2. Бабич Н.Д. Основи культури мовлення / Н.Д. Бабич. – Львів: Світ, 1990. – 232 с.
3. Дудик П.С. Стилiстика української мови : навчальний посiбник / П.С. Дудик. – К. : ВЦ «Академія», 2005. – 368 с.
4. Єрмоленко С.Я. Нариси з української словесності : стилістика та культура мови / С.Я. Єрмоленко. – К. : Довiра, 1999. – 431 с.
5. Коваль А.П. Практична стилістика сучасної української мови / А.П. Коваль. – К.: Вища школа, 1987. – 352 с.
6. Кравець Л.В. Стилiстика української мови : Практикум [навчальний посiбник] / Л.В. Кравець; за ред. Л.І. Мацько. – К.: Вища школа, 2004. – 199 с.
7. Культура слова : зб. наук. праць. – К. : НАН України, Інститут української мови, 2000-2003. – Вип. 53-62.
8. Ленець К. Проблеми мовної культури / Катерина Ленець // Слово. Стиль. Норма [зб. наук. праць]. – К.: НАН України, Інститут української мови, 2002. – С. 40-42; 86-91.
9. Мацько Л.І. Стилiстика української мови : [пiдручник] / Л.І. Мацько, О.М. Сидоренко, О.М. Мацько ; за ред. Л.І. Мацько. – К.: Вища школа, 2003. – 462 с.
10. Основи ораторського мистецтва : Практикум / укладач О.І. Когут. – Тернопiль : Астон, 2005. – 296 с.
11. Пентилюк М.І. Робота iз стилiстики в 8-9 класах / М.І. Пентилюк. – К.: Радянська школа, 1989. – 112 с.
12. Пономарiв О.Д. Стилiстика сучасної української мови : [пiдручник] / О.Д. Пономарiв. – К.: Либiдь, 1992. – 248 с.
13. Пономарiв О.Д. Культура слова : Мовностилiстичнi поради / О.Д. Пономарiв. – К.: Либiдь, 1999. – 240 с.
14. Сербенська О. Культура усного мовлення. Практикум : [навчальний посiбник] / О. Сербенська. – К. : Центр навчальної лiтератури, 2004. – 216 с.
15. Чабаненко В.А. Стилiстика експресивних засобiв української мови / Вiктор Антонович Чабаненко. – Запорiжжя : ЗДУ, 2002. – 351 с.

16. Чмут Т.К. Етика ділового спілкування : [навчальний посібник] / Т.К. Чмут, Г.Л. Чайка. – 3-є вид., стер. – К. : Вікар, 2003. – 223 с.

Додаткова:

1. Безпояско О.К., Городенська К.Г., Русанівський В.Г. Граматика української мови : Морфологія / О.К. Безпояско, К.Г. Городенська, В.Г. Русанівський. – К. : Либідь, 1993. – 336 с.
2. Вихованець І.Р., Городенська К.Г. Теоретична морфологія української мови : Академічна граматики української мови / І.Р. Вихованець, К.Г. Городенська. – К. : Пульсари, 2004. – 400 с.
3. Волкотруб Г.Й. Практична стилістика української мови : Використання морфологічних засобів мови / Г.Й. Волкотруб. – К. : ТОВ «ЛДЛ», 1998. – 124 с.
4. Мова сучасної масово-політичної інформації. – К. : Наукова думка, 1979. – 252 с.
5. Чак Є.Д. Складні питання граматики та орфографії / Є.Д. Чак. – К.: Радянська школа, 1978. – 128 с.
6. Ющук І.П. Українська мова / І.П. Ющук. – К. : Либідь, 2003. – 640 с.

Методичні рекомендації

Перше питання плану анонсує стилевжиток морфологічних засобів, зокрема іменникових. Серед іменникових граматичних категорій особливий інтерес становлять категорії роду, числа й відмінка. Усім їм властива певна варіативність. Студенти мають знати, що можливі варіантні форми роду (назвати, де, у яких стилях, за яких обставин добирають правильний відповідник). Часто варіативність плутають з паронімами на кшталт *метод – метода, кар'єр – кар'єра* тощо. Особливу увагу слід приділити вживанню іменників жіночого роду на позначення професій, посад з невластивими українській літературній мові суфіксами (назвати їх). Також трапляється неправильне визначення роду невідмінюваних іменників іншомовного походження (навести приклади). Каменем спотикання повсякчас є некоректне визначення роду аббревіатур (проілюструвати).

Стилевжиток категорії числа теж слід контролювати, оскільки фіксуються спроби утворити форми однини від іменників *pluralia tantum*, і навпаки – форми множини від іменників *singularia tantum*. Відповідь проілюструвати.

З відмінковими формами найчастіше трапляються такі проблеми: стилістично невмотивоване вживання форми називного відмінка замість форми кличного відмінка, нанизування форм родового відмінка, уживання тільки форми давального відмінка іменників із закінченням -у (-ю), спільної з російською, відмінювання невідмінюваних і невідмінювання відмінюваних іменників-власних назв, сплутування форм родового відмінка множини в українській і в російській мовах. Навести власні приклади.

Стилевжиток прикметників є об'єктом розгляду в *другому питанні* плану. Слід звернути увагу на стилістичне використання повних і коротких форм прикметників, ступенів порівняння якісних прикметників, синонімічність конструкцій «прикметник + іменник» та «іменник + іменник». Усі типові помилки студенти аналізують, доповнюючи відповідь власноруч дібраними прикладами з різних функціональних стилів української мови.

Стилістичне використання числівників розглядається в *третьому питанні*. Йдеться про коректне поєднання: іменників і дробових числівників; іменників зі словом «пара»; слів «півтора», «півтори», «чверть» з іменниками; іменників з числівниками «два», «три», «чотири»; зі збірними числівниками «обидва», «обидві» іменників у формі називного відмінка множини. Також слід пам'ятати про помилки, пов'язані з незнанням особливостей відмінювання кількісних числівників, з неправильним визначенням відмінка числівників у тексті, невиправданим розширенням складу кількісно-збірних числівників, з некоректною формою першого компонента порядкового числівника, з неправильним уживанням форми множини замість форми однини тощо. Усі названі положення необхідно доповнювати прикладами.

Широке семантичне застосування та строкатість морфологічних і синтаксичних ознак займенників, про які говориться в *четвертому питанні*, зумовлюють різноманітність їхніх стилістичних функцій (назвати, яких). Студенти мають знати, що в мовностилістичному використанні займенників трапляються помилки типу: некоректне уживання пошанної форми множини «ви»; зайве вживання присвійних та зворотного займенників; уживання вказівного займенника без іменника чи прикметника, на який згаданий займенник указував би в тексті; неточність у виборі означального чи неозначеного займенника; уживання стилістично невиправданих форм заперечних та окремих неозначених займенників з прийменниками. Усі наведені випадки слід проілюструвати.

Про стилістичні можливості дієслова йдеться в *п'ятому питанні* плану. Дієслово є засобом відтворення динаміки життя, тому найчастіше його використовують у розмовному та художньому мовленні, не так часто в офіційно-діловому й науковому стилях, у яких перевагу надають іменникам. У центрі уваги доповідачів мають бути форми особи й числа дієслова, їх синонімія, часові форми та їх синонімія, варіативність способових форм дієслова. При мовностилістичному використанні дієслів трапляються огріхи (назвати їх), які потребують усунення.

??? Питання для самоперевірки

1. Морфологічні синоніми та паралельні форми.
2. Стилістична характеристика іменника.
3. Рід іменників на позначення професій і посад жінок.
4. Синонімія Д.в. та Р.в. з прийменником «для».
5. Стилістична характеристика прикметника.

6. Межі вживання в мові повних і коротких, стягнених і нестягнених форм прикметників.
7. Випадки помилкового творення ступенів порівняння якісних прикметників.
8. Стилiстична характеристика розрядiв числiвникiв за значенням.
9. Мовна норма поєднання iменникiв з числiвниками та винятки з правил у вживаннi числiвникiв «два», «три», «чотири».
10. Лiтературне вживання числового iменника «пара» з певними групами iменникiв.
11. Числiвники в складi фразеологiзмiв.
12. Загальна стилiстична характеристика займенника.
13. Особливостi використання займенникiв у рiзних функцiональних стилях.
14. Перехiд займенникiв у частки, iхнi значеннєвi вiдтiнки.
15. Синонiмiя означальних займенникiв.
16. Дiєслiвнi форми й категорiї, використання яких можливе iз стилiстичною метою.
17. Стилєвжиток одних часових форм у значеннi iнших.
18. Iнфiнiтив у значеннi рiзних способiв дiєслова.
19. Дiєслово як один з основних засобiв надання динамiки висловлюванню.
20. Вiдтiнки, якi вносять у мовлення частки при дiєсловах у наказовому способi.

Заняття № 6

Тема: *Стилiстичнi можливостi синтаксису*

План

1. Стилiстичнi властивостi порядку слiв у реченнi.
2. Стилiстичне використання координацiї пiдмета й присудка. Узгодження означення.
3. Варiанти форм, пов'язанi з керуванням.
4. Стилiстичне застосування однорiдних членiв речення.
5. Стилiстичне вживання синтаксичних синонiмiв та паралельних синтаксичних конструкцiй.

Виконайте вправи

1. За збiрником вправ Н.Д. Бабич «Практична стилiстика» (Львiв : ЛДУ, 1977. – 156 с.) виконайте вправи 128, 129, 130, 135.
2. Законспекуйте :

- Сулима О. Складений іменний присудок у науковому стилі // Українська мова. – 2010. – № 4. – С. 22-29;
- Весельська Г. Нові явища у функціонально-стилістичному вживанні протиставних сполучників в українській літературній мові кінця ХХ – початку ХХІ століть // Українська мова. – 2011. – № 1. – С. 36 – 44.

3. Зробіть стилістичну правку наведених речень:

1. *Давайте згадаємо, як відбувалося ваше сходження, кар'єра.* 2. *Гуляю по місту, ходжу по вузеньких вуличках, милуюся архітектурою.* 3. *Задум виставки належав ректору Львівської національної академії мистецтв професору Ігорю Голоду, його підтримав весь колектив.* 4. *У березні цього року студенти кількох медичних університетів створили Всеукраїнський страйковий комітет, який неоднократно звертався в МОЗ, щоб останній надав роз'яснення, однак аргументованої відповіді так і не одержали.* 5. *Ім'я Наталя походить від латинського слова «natalis», яке можна перекласти як «природній», «рідний», «близький».* 6. *Наша публіка зустріла зірку дуже прихильно і тепло – його просто завалили букетами квітів.* 7. *Я завжди думав, що мерседес кращий жигулів.* 8. *Раніше, якщо абітурієнт набирал нижчий за середній бал із предмету, це вважалося двійкою, і його не допускали до наступних іспитів.* 9. *Сьогодні реальна собівартість метра квадратного – 280 доларів США, адже піднялися ціни на будівельні матеріали, зокрема на металічні арматури.* 10. *Багато говорять також про те, що спалах вірусу атипової пневмонії – це лише генеральна репетиція страшної епідемії, порівняно з якою вірус еболи може здатися легкою нежиттю.*

4. Перекладіть українською:

по собственному желанию, по графику, по стечению обстоятельств, по болезни, по пожеланию заказчика, по велению, по прихоти, по наводке, по мере возможности, по вызову, гулять по парку, по зову сердца, по распоряжению, по расписанию, по потребностям, по свидетельству (очевидца), по соседству, по совместительству, по принуждению.

Основні поняття:

синтаксичні одиниці стилістики, порядок слів, інверсія, координація підмета й присудка, узгоджені означення, стилістичне застосування прямого й опосередкованого керування, однорідні члени речення, синтаксичні синоніми, паралельні синтаксичні конструкції.

Література

Основна:

1. Бабич Н.Д. Практична стилістика і культура української мови / Н. Д. Бабич. – Львів: Світ, 2003. – 432 с.
2. Бабич Н.Д. Основи культури мовлення / Н.Д. Бабич. – Львів: Світ, 1990. – 232 с.
3. Дудик П.С. Стилiстика української мови : навчальний посiбник / П.С. Дудик. – К. : ВЦ «Академія», 2005. – 368 с.
4. Єрмоленко С.Я. Нариси з української словесності : стилістика та культура мови / С.Я. Єрмоленко. – К. : Довіра, 1999. – 431 с.
5. Коваль А.П. Практична стилістика сучасної української мови / А.П. Коваль. – К.: Вища школа, 1987. – 352 с.
6. Кравець Л.В. Стилiстика української мови : Практикум [навчальний посiбник] / Л.В. Кравець; за ред. Л.І. Мацько. – К.: Вища школа, 2004. – 199 с.
7. Культура слова : зб. наук. праць. – К. : НАН України, Інститут української мови, 2000-2003. – Вип. 53-62.
8. Ленець К. Проблеми мовної культури / Катерина Ленець // Слово. Стиль. Норма [зб. наук. праць]. – К.: НАН України, Інститут української мови, 2002. – С. 40-42; 86-91.
9. Мацько Л.І. Стилiстика української мови : [пiдручник] / Л.І. Мацько, О.М. Сидоренко, О.М. Мацько ; за ред. Л.І. Мацько. – К.: Вища школа, 2003. – 462 с.
10. Основи ораторського мистецтва : Практикум / укладач О.І. Когут. – Тернопiль : Астон, 2005. – 296 с.
11. Пентилюк М.І. Робота iз стилiстики в 8-9 класах / М.І. Пентилюк. – К.: Радянська школа, 1989. – 112 с.
12. Пономарiв О.Д. Стилiстика сучасної української мови : [пiдручник] / О.Д. Пономарiв. – К.: Либiдь, 1992. – 248 с.
13. Пономарiв О.Д. Культура слова : Мовностилiстичнi поради / О.Д. Пономарiв. – К.: Либiдь, 1999. – 240 с.
14. Сербенська О. Культура усного мовлення. Практикум : [навчальний посiбник] / О. Сербенська. – К. : Центр навчальної лiтератури, 2004. – 216 с.
15. Чабаненко В.А. Стилiстика експресивних засобiв української мови / Віктор Антонович Чабаненко. – Запорiжжя : ЗДУ, 2002. – 351 с.
16. Чмут Т.К. Етика дiлового спiлкування : [навчальний посiбник] / Т.К. Чмут, Г.Л. Чайка. – 3-є вид., стер. – К. : Вікар, 2003. – 223 с.

Додаткова:

1. Вихованець І.Р. Граматика української мови : Синтаксис / І.Р. Вихованець. – К. : Либiдь, 1993. – 368 с.
2. Горяний В.Д. Синтаксис односкладних речень / В.Д. Горяний. – К. : Радянська школа, 1984. – 128 с.

3. Іваницька Н.Л. Синтаксис простого речення : Складні випадки аналізу / Н.Л. Іваницька. – К. : Вища школа, 1989. – 63 с.
4. Кадомцева Л.О. Українська мова : Синтаксис простого речення / Л.О. Кадомцева. – К.: Вища школа, 1985. – 128 с.
5. Кващук А.Г. Синтаксис складного речення / А.Г. Кващук. – К. : Радянська школа, 1986. – 110 с.
6. Сучасна українська мова : Синтаксис : [підручник] / А.К. Мойсієнко, І.М. Арібжанова, В.В. Коломийцева та ін. ; за ред. А.К. Мойсієнка ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К.: Знання, 2013. – 238 с.
7. Шульжук К.Ф. Синтаксис української мови : [підручник] / К.Ф. Шульжук. – К.: Академія, 2004. – 408 с.

Методичні рекомендації

Щодо *першого питання* плану, то студенти мають знати, що порядок слів у реченні може містити потужний стилістичний потенціал. Переміщення членів речення спричиняє зміни синтаксичні, змістові та стилістичні. Студенти повинні усвідомити, що немотивована інверсія може призвести до спотворення змісту, двозначності (проілюструвати). Потрібно враховувати й те, що від місця вставних слів, часток у реченні залежить зміст, стилістичне забарвлення висловлювання (навести приклади).

З курсу синтаксису студентам відомо, що з простим підметом присудок координується за граматичними ознаками. Проте є випадки так званої зворотної координації (зворотного узгодження) у реченнях з іменними присудками, за якої на форму дієслова-зв'язки в складі присудка впливає не форма підмета, а форма іменної частини присудка. Про ці моменти йдеться в *другому питанні* плану практичного заняття. Також потрібно висвітлити координацію присудка й складеного підмета, присудка й однорідних підметів, проілюструвавши відповідь коректними прикладами. Коли йдеться про узгодження означення та прикладки з означуваним словом, варто дотримуватись правил, вироблених у граматиці української мови, та керуючись стилістичними настановами (назвати, якими).

Третє питання присвячене варіативності форм, пов'язаних із керуванням: синонімії варіантів форм керування, значенню відмінкових форм; синонімії прийменникових конструкцій; стилістичному використанню різних варіантів прийменникового керування. Ці конструкції потребують особливої уваги заради уникнення бездумного калькування з російської мови (навести приклади). Також студенти коментують типові помилки при використанні форм, пов'язаних із слабким та сильним керуванням, прийменникових і безприйменникових конструкцій. Усі викладки теоретичного характеру супроводжуються відповідними прикладами.

Однорідні члени речення та їх стилевжиток розглядаються в *четвертому питанні* плану. Під час аналізу цих синтаксичних засобів стилістики

пригадують сполучники та прийменники при однорідних членах, узагальнювальні слова, ряди яких близькі до пояснювальних конструкцій. Важливо наголосити на стильовій дистрибуції однорідних членів речення (проілюструвати). Студенти розглядають і помилки, які неминуче трапляються при стилістичному використанні однорідних членів речення (назвати їх).

Студенти мають знати, що українська мова багата на функціонально близькі синтаксичні структури (синтаксичні синоніми). На противагу їм існують паралельні синтаксичні конструкції. Саме про них ідеться в *п'ятому питанні* плану практичного заняття. До синтаксичних синонімів традиційно

відносять особові та безособові речення (залежно від стилевжитку); підрядні означальні речення та дієприкметникові звороти; підрядні обставинні речення та дієприслівникові звороти; пряма та непряма мова. Складні речення також активно використовуються в різних стилях української мови більшою чи меншою мірою (підтвердити прикладами).

??? Питання для самоперевірки

1. Стилiстичнi можливостi синтаксису.
2. Синтаксичнi синонiми та паралельнi конструкцiї.
3. Стилiстична мета й виправданiсть iнверсiї.
4. Граматична та логiчна координацiя пiдмета й присудка.
5. Стилiстичне використання координацiї пiдмета й присудка.
6. Узгодження означення при iменниках – однорiдних членах
7. Узгодження в непрямих вiдмiнках прикладок – назв населених пунктiв.
8. Помилки, пов'язанi з обранням форм керування.
9. Мовностилiстичнi та логiчнi помилки в поєднаннi однорiдних членiв.
10. Стилiстичнi засоби органiзацiї надфразної єдностi.

Заняття № 7

Тема: *Культура мовлення*

План

1. Мовні й позамовні основи мовленнєвої культури.
2. Нормативність мовлення.
3. Основні комунікативні ознаки культури мовлення.
4. Стилiстичні можливості рідної мови.

Виконайте вправи

1. Законспекуйте статтю:

Прокопова Л. Ще раз про основний параметр милозвучності української мови // Українська мова. – 2010. – № 2. – С. 76 – 81.

2. Відредагуйте речення:

1. Людині не лише властиво помилятися, а також і радіти. 2. У нас, на жаль, питаннями довголіття займається мало науковців та закладів. 3. Залишається пригадати імена переможців та їх тренерів і що вони роблять тридцять років після успіху. 4. І це не я сказав, а такі реалії. 5. Опіка, яка триває після повноліття, перетворюється в узурпацію. 6. Комп'ютери атакують віруси. 7. Вони борються за чистоту нації. 8. В кіно йдуть одні старі. 9. Якщо життя копійка, отже, вона чогось та й варта. 10. Ви підбивали якісь підсумки, помилки? 11. А назва (символу @) «равлик» проникнула в самі різні і несхожі мови світу. 12. Найменший зріст з британських монархів мав Чарльз I. Його зріст був 4 фути 9 дюймів і це до того, як йому відрубали голову. 13. Чотирьохразову олімпійську чемпіонку Яну Клочкову удостоїли вищої нагороди України – звання «Героя України». 14. Підводячи підсумки у даному підрозділі необхідно зробити наступні висновки. 15. Доведений до зубожіння, розтерзаний і розтоптаний народ лише скептично посміхався, не вірячи вже в ніщо.

3. Напишіть твір-роздум на тему: «Мої уявлення про культуру мовлення».

4. Сформулюйте основні перспективні напрями розвитку рідної мови.

Основні поняття:

мовленнєва культура, лінгвістичні й екстралінгвістичні чинники, мовлення і мислення, індивідуальне мовлення, мовна норма, риторика, евфонія, етичність й естетичність мовлення, стилістично-комунікативний потенціал.

Література

Основна:

1. Бабич Н.Д. Практична стилістика і культура української мови / Н.Д. Бабич. – Львів: Світ, 2003. – 432 с.
2. Бабич Н.Д. Основи культури мовлення / Н.Д. Бабич. – Львів: Світ, 1990. – 232 с.
3. Дудик П.С. Стилiстика української мови : навчальний посiбник / П.С. Дудик. – К. : ВЦ «Академiя», 2005. – 368 с.
4. Єрмоленко С.Я. Нариси з української словесності : стилістика та культура мови / С.Я. Єрмоленко. – К. : Довiра, 1999. – 431 с.
5. Коваль А.П. Практична стилістика сучасної української мови / А.П. Коваль. – К.: Вища школа, 1987. – 352 с.
6. Кравець Л.В. Стилiстика української мови : Практикум [навчальний посiбник] / Л.В. Кравець; за ред. Л.І. Мацько. – К.: Вища школа, 2004. – 199 с.
7. Культура слова : зб. наук. праць. – К. : НАН України, Інститут української мови, 2000-2003. – Вип. 53-62.
8. Ленець К. Проблеми мовної культури / Катерина Ленець // Слово. Стиль. Норма [зб. наук. праць]. – К.: НАН України, Інститут української мови, 2002. – С. 40-42; 86-91.
9. Мацько Л.І. Стилiстика української мови : [пiдручник] / Л.І. Мацько, О.М. Сидоренко, О.М. Мацько ; за ред. Л.І. Мацько. – К.: Вища школа, 2003. – 462 с.
10. Основи ораторського мистецтва : Практикум / укладач О.І. Когут. – Тернопiль : Астон, 2005. – 296 с.
11. Пентилюк М.І. Робота iз стилiстики в 8-9 класах / М.І. Пентилюк. – К.: Радянська школа, 1989. – 112 с.
12. Пономарiв О.Д. Стилiстика сучасної української мови : [пiдручник] / О.Д. Пономарiв. – К.: Либiдь, 1992. – 248 с.
13. Пономарiв О.Д. Культура слова : Мовностилiстичнi поради / О.Д. Пономарiв. – К.: Либiдь, 1999. – 240 с.
14. Сербенська О. Культура усного мовлення. Практикум : [навчальний посiбник] / О. Сербенська. – К. : Центр навчальної лiтератури, 2004. – 216 с.

15. Чабаненко В.А. Стилїстика експресивних засобів української мови / Віктор Антонович Чабаненко. – Запоріжжя : ЗДУ, 2002. – 351 с.
16. Чмут Т.К. Етика ділового спілкування : [навчальний посібник] / Т.К. Чмут, Г.Л. Чайка. – 3-є вид., стер. – К. : Вікар, 2003. – 223 с.

Додаткова:

1. Антисуржик : Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити : [навчальний посібник]. – Львів : Світ, 1994. – 152 с.
2. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної девіатології / Ф.С. Бацевич. – Львів : ЛНУ, 2000. – 236 с.
3. Караванський С. Пошук українського слова, або Боротьба за національне «я» / С. Караванський. – К. : Академія, 2001. – 240 с.
4. Костенко Л.В. Гуманітарна аура, або Дефект головного дзеркала / Л.В. Костенко. – К. : КМ Academia, 1999. – 32 с.
5. Федик О.С. Мова як духовний адекват світу (дійсності) / О.С. Федик. – Львів : Місіонер, 2000. – 300 с.
6. Яцимірська М.Г. Культура мовлення – актуальна проблема нашого часу / М.Г. Яцимірська // Українська журналістика і національне відродження : [зб. наук. праць]. – К. : НМК ВО, 1992. – С. 83-86.

🔑 Методичні рекомендації

Довершеність усного й писемного мовлення окремої особи в межах кожного із стилів мови залежить від обсягу та глибини знань нею мови, функціональних спроможностей мовних одиниць. Про таке йдеться в **першому питанні** розгляданого плану. Мовлення тісно пов'язане з мисленням. Мовлення залежить від певних об'єктивних і суб'єктивних обставин, причин (назвати їх). Далі студенти зазначають, що мовлення буває повністю або тільки в основному побутовим, або науковим, офіційно-діловим, художнім, епістолярним тощо. У межах кожного зі стилів більш чи менш урочистим, фамільярним, гумористичним, інтимно-ласкавим, саркастичним і т.д. мовлення дуже вагомо залежить від суб'єктивних чинників, від кожного мовця, його освіченості, знання ним мови як системи і від певних реалій життя (проілюструвати відповідь).

Найголовнішою особливістю, ознакою мовленнєвої культури є нормативність мовлення, яка розглядається в **другому питанні** плану. Нормою у мові здебільшого є те, що стало надбанням усіх носіїв літературної мови. Норма мови – одне з усталених явищ культури мовлення. Для мовної норми характерна варіативність на всіх рівнях (висвітлити, яких). Варіативність

– явище вкрай важливе з погляду стилістичного, одне з багатств мови, її виражальної різноманітності.

Третє питання плану містить інформацію про такі комунікативні ознаки культури мовлення як: правильність, логічність, чистота, образність, простота, стислість, виразність, чіткість, яскравість, доречність, етичність, естетичність, багатство, евфонію. Названі риси сформувались під впливом української ментальності, виробленої віками. Теоретичні викладки слід проілюструвати.

Стилістичні можливості рідної мови розглядаються в **четвертому питанні** плану. Студенти наголошують на тому, що рідна мова для українців – це їхня неповторна ідентичність, одна з найсуттєвіших рис національної самобутності, індивідуальності, невичерпне джерело культури українського народу, яка свій досконалий, найповніший і завершальний вияв знаходить тоді, коли мова всіма носіями використовується стилістично, тобто нормативно, логічно, точно, образно. Для підтвердження сказаного доповідачі наводять фрагменти різностильових текстів, що ілюструють висловлене.

??? Питання для самоперевірки

1. Лінгвістичні й екстралінгвістичні чинники мовленнєвої культури.
2. Варіантність мовної норми.
3. Доречність мовлення.
4. Риторика як складник стилістики.
5. Український менталітет і стилістика української мови.
6. Евфонія (милозвучність) мовлення.
7. Стилістичні можливості рідної мови.

Заняття № 8

Тема: Залік

Зразок тестових завдань, що виносяться на залік:

1. У якому варіанті відповіді коректно названо функціонально-стильові сфери?

А. Усна і розмовна. Б. Писемна і книжна. В. Усна і книжна. Г. Розмовна і ділова. Д. Розмовна і книжна.

2. Ректору – ректорові – це ...

А. Лексичні синоніми. Б. Морфологічні синоніми. В. Паралельні форми. Г. Фонетико-морфологічні синоніми. Д. Синтаксичні синоніми. Е. Паралельні конструкції.

3. Спеціальне слово, яке вживають для точного найменування певного поняття, – це ...

А. Термін. Б. Канцеляризм. В. Професіоналізм. Г. Просторіччя. Д. Жаргонізм. Е. Побутовізм. Є. Штамп.

4. Стійкий вислів, який образно визначає якесь життєве явище й набуває остаточного оформлення та конкретного змісту лише в контексті, – це ...

А. Прислів'я. Б. Приказка. В. Максима. Г. Парадокс. Д. Сентенція. Е. Ремінісценція. Є. Оксиморон. Ж. Синекдоха.

5. Розщеплений присудок є ознакою ...

А. Штампів. Б. Синонімів. В. Плеоназму. Г. Канцеляризмів. Д. Перифраз. Е. Тавтології. Є. Синекдохи.

6. Підмет і присудок координуються за ознаками ...

А. Тільки граматичними. Б. Тільки логічними. В. Граматичними і логічними. Г. Лексичними і семантичними. Д. Тільки лексичними. Е. Тільки семантичними.

7. В українській мові порядок слів найчастіше виконує функцію ...

А. Синтаксичну. В. Семантичну. В. Стилiстичну. Г. Лексичну. Д. Регулятивну.

8. Логіка – логістика – це ...

А. Синоніми. Б. Антоніми. В. Пароніми. Г. Омоніми. Д. Омоформи. Е. Багатозначні слова. Є. Омографи.

9. Яке слово потрібно вставити замість крапок?

... доньки (-ньюк) навчалися (-ося) в університеті.

А. Три. Б. Троє. В. Трійка. Г. Трійко. Д. Трояк.

10. Оберіть варіанти відповідей, у яких правильно визначено форму керованого слова:

А. Звернувся по допомогу. Б. Сміється над нами. В. Повідомити куратора.
Г. Завдяки йому. Д. Зробив при допомозі комп'ютера.

Зразок речень для стилістичної правки:

1. Питання переписування підручників має бути викликане не політичною кон'юнктурою, а тим, наскільки історики стають власниками нових фактів і знань.
2. Вказувати сайт, з якого він, у свою чергу, взяв текст не робить змісту.
3. Технологія виготовлення біометричного паспорту існує на Україні.
4. Процес фрормування громадської думки виборчого електорату розпочався.
5. У іноземця зазвичай від такої ситуації очі помаленько сповзають на лоб.
6. Ще одною відрізною рисою де Фюнеса було прагнення, що доходило до нав'язливості, зніматися виключно з постійними партнерами, а також режисерами, операторами і технічним персоналом.
7. Йдеться про те, щоб не залишати консервативних правил, які зробили під дулом пістоleta, які фактично ліквідували риси української мови.
8. Зустріч Нового року – це завжди підведення результатів старого.
9. Національне бюро розслідувань лише буде дублювати інші силові структури і плентатись у них під ногами.
10. Варто тільки вімкнути телевізор – і ти відразу попадаєш на кадри насильства.
11. Людині не лише властиво помилятись, але і радіти.
12. В музеї І. Франка в Нагуєвичах згоріло «Євангеліє», подароване Франком і передане музеєм релігії.

ЗАВДАННЯ

для самостійної роботи студентів (теоретичний блок)

1. Проблема стильової диференціації української мови (прізвища дослідників, назви праць, основні аргументи).
2. Варіантність мовної норми.
3. Типові помилки в мовностилістичному використанні лексичних засобів (теоретичні положення, проілюстровані прикладами) .
4. Стилевжиток канцеляризмів і штампів.
5. Стилістичний потенціал етимології.
6. Стилістичні функції засобів словотвору.
7. Стилістичні фігури.
8. Стилістичні аспекти дієслівних категорій.
9. Стилістичний потенціал української мови.
10. Культура усного й писемного мовлення (лінгвістичні та екстралінгвістичні чинники).

ЗАВДАННЯ

для самостійної роботи студентів (практичний блок)

1. Проілюструвати використання із стилістичною метою багатозначності та омонімії, з'ясувати різницю між цими мовними явищами.
2. Порівняти ознаки публіцистичного та офіційно-ділового функціональних стилів, проаналізувавши самостійно дібрані зразки.
3. Самостійно виявити в текстах наукового стилю слова іншомовного походження, значення яких варто було б додатково пояснити; дати відповідну довідку.
4. Навести приклади зразків різностильових текстів, у яких є невиправдані канцеляризми та штампи, виконати правку.
5. З'ясувати значення й стилістичне забарвлення 5 фразеологізмів у кожному стилі української мови (по одному на стиль).
6. Проілюструвати фрагментами з текстів виявлення граматичного роду аббревіатур, навести відповідні правила.
7. Виявити в різностильових текстах невмотивоване поєднання числівника з іменниками, навести відповідні правила.
8. Проілюструвати вживання одних особових займенників (та особових форм дієслова) замість інших, дати стилістичну характеристику такого вживання.
9. З'ясувати спільні та відмінні ознаки дієприслівникових зворотів і підрядних обставинних речень як паралельних синтаксичних конструкцій, навести відповідні приклади.
10. Виконати правку запропонованих викладачем речень, у яких є помилки стилістичного характеру.
 1. *Ми тоді були стурбовані лише свободою, намагаючись досягти незалежності, забуваючи про головне – просвіта власного народу. Адже отримавши свободу, кому вона дістанеться?*
 2. *Варто сподіватися, що перед розглядом відповідного законопроекту відбудеться ще не одне громадське обговорення, які стануть остаточною оцінкою реформаторських намірів в освіті.*
 3. *Згідно з іншою версією, постать Кия була легендарною, містифікованою, власне це його назвали в честь міста.*
 4. *Скільки б не закладали коштів, все рівно якась частина молодих людей зробить свій вибір і він буде не на користь здоровому способу життя.*
 5. *Освіта – це те, що залишається після того, коли забувається все, чому нас вчили.*

6. *Не треба бути циніком, стримуватися від сарказму і найголовніше – вірити в Бога. Американські учені довели, що люди, які ходять до церкви, зміцнюють свою імунну систему.*
7. *Навчання повинно приносити моральне задоволення і давати впевненість в завтрашньому дні.*
8. *В парламенті більшість депутатів вдягають маски.*
9. *Джерелом ангіни можуть бути вогнища застарілої інфекції – карієс, хворі ясна і хронічна нежить.*
10. *Викладач акцентує увагу на тих чи інших аспектах предмету розгляду залежно від мети, яку він переслідує.*
11. *Перше тисячоліття народилося з «Тайною вечерю» Леонарда да Вінчі.*
12. *Собака громадянина Злобіна кинувся на мій футбольний м'яч якраз в той момент, коли я, незважаючи на біль, наносив по ньому удар.*

Термінологічний словник

Алегорія – спосіб художньо-стилістичного зображення, який має в своїй основі приховування конкретної особи (осіб), явищ, предметів під певними конкретними художніми образами: осел – тупа впертість.

Алітерація – поетично-стилістичний прийом добору слів, який полягає в повторенні однотипних за певною ознакою приголосних звуків – в одному чи кількох рядках – з метою посилення, підвищення інтонаційної виразності вірша, а на цій основі – і його емоційності, значеннєвої важливості.

Ампліфікація – стилістичний прийом, який полягає в зумисному нагромаджуванні, нанизуванні однотипних мовних засобів (синонімів, епітетів, порівнянь, антонімів тощо) для підсилення характеристики когось або чогось, доповнення, збагачення висловлюваного.

Аналогія – стилістичний прийом, за якого одне явище розкривається через інше, близьке до нього за певною ознакою.

Анафора, або єдинопочаток – стилістичний прийом, створюваний рефреном, який полягає в повторенні тих самих звуків, слів (інколи й речень) на початку двох або кількох суміжних рядків.

Антитеза – мовний зворот, вислів, у якому різко протиставляються думки, явища, риси характеру, поведінка особи тощо з метою посилення враження від мовленого – сказаного чи написаного.

Антифраза, антифразис – прийом стилістичного вживання слів і виразів у протилежному значенні, часто з іронічним забарвленням, переважно в художньо-гумористичних і сатиричних творах.

Афіксальна стилістика – теорія і практика стилістичного використання афіксальних слів, знання функцій (функції), які закріпились за кожним із афіксів – суфіксом, префіксом тощо.

Афоризм – короткий влучний, оригінальний вислів, узагальнена глибока думка, зручна для запам'ятовування.

Бажальні речення – синтаксичні структури, якими мовець виражає своє бажання що-небудь зробити, сказати, написати, досягнути.

Внутрішнє мовлення – мовлення-мислення кожної особи про себе, про інших, але тільки для себе.

Гармонія мовлення – естетично-стилістична якість мовлення, у якому органічно поєднані його зміст і форма, а також об'єктивне і суб'єктивне.

Гіпербола – стилістичний прийом надмірного перебільшення позитивних або негативних якостей особи (осіб), предмета, дії задля художнього увиразнення їх.

Градація – стилістична фігура, спосіб мовлення, яким забезпечується його логічна й емоційна єдність, поступовість і рівномірність у розгортанні подій, образність і виразність.

Гумор – стилістичний прийом комічного сприймання й відображення смішного в житті, характері людини – найчастіше в доброзичливому, жартівливому тоні.

Демінутиви – виразні стилістичні засоби усного й писемного емоційного мовлення із семантикою зменшеності, пестливості, голубливості, інтимності.

Доречність мовлення – неодмінна ознака стилістично досконалого, довершеного, бездоганного за своїм змістом і структурою мовлення, яка найбільше відповідає тій конкретній ситуації, за якої і задля якої реалізується мовлення.

Експресивні різновиди мовлення – своєрідний вияв мовлення в усіх стилях і жанрах мови. Розрізняють мовлення найбільш звичне (звичайне), урочисте, офіційне, фамільярне, інтимно-ласкаве, гумористичне, сатиричне, саркастичне.

Елатив – стилістичний засіб мовленнєвої інтенсивності, створюваної виражально-експресивними суфіксами, зрідка – префіксами.

Емотивне (емоційне) мовлення – мовлення неконтрольоване, породжуване короткочасними бурхливими переживаннями людини (її люттю, гнівом, жахом, відчаєм або ж раптовою великою радістю).

Емфаза – повторення певного слова (найчастіше початкового) в реченні для його значеннєво-емоційного, отже, й стилістичного виділення, акцентування.

Епіфора – стилістичний прийом, протилежний анафорі; повторення однакових звукосполучень, слів, сполучень слів наприкінці віршованих рядків з метою посилення виразності, мелодійності висловлюваного.

Звертання – інтонаційно виділене в реченні слово або сполучення слів (не член речення), що ним називається істота або персоніфікований предмет, до якого адресується мовлення в його усній і писемній формах.

Імператив – стилістичний засіб, яким виражається розумово-мовленнєва беззастережність, категорична вимога, веління, наказ.

Інверсія – мовленнєво-стилістичний засіб, який полягає в зміні звичайного, усталеного порядку слів у реченні. Певний член речення (інверсований, протиставлений) інтонаційно виділяється і сприймається мовцями як особливо важливий.

Інформація – комунікативно-стилістичний спосіб мислення-мовлення, що виявляється у структурах розповідних речень, якими виражається повідомлення про які-небудь події, чийось діяльність, про все пізнаване чи вже пізнане людиною.

Іронія – прихований глум, глузування; стилістичний прийом, який полягає в невідповідності між прямо висловленим змістом і тією його прихованою сутністю, що легко вгадується.

Каламбур – дотеп, стилістичний прийом, основу якого становить використання різних значень якогось одного слова або кількох семантично різних слів, які схожі фонетично, своїм звучанням.

Кліше – стереотипне, «готове» сполучення слів, яке використовується в певних мовленнєвих ситуаціях, контекстах. Функціонально вони досить активні (особливо в публіцистичному стилі мовлення), у багатьох випадках не позбавлені виразності.

Комунікативно-стилістичні функції – комплекс тих якостей (ознак, прикмет, особливостей) мовлення, яких досягають найдоцільнішим з усіх

поглядів використання мови, її ресурсів у кожній конкретній мовленнєвій ситуації.

Конотація – додатковий семантико-стилістичний відтінок, який накладається на основне значення слова, надає йому певного експресивного, емоційного забарвлення – урочистості, невимушеності, фамільярності тощо.

Культура мови – високий рівень розвитку, нормативності мови, всі її усталені ресурси – фонетично-орфоепічні, лексичні, фразеологічні, граматичні й стилістичні.

Культура мовлення – найраціональніше, стилістично вмотивоване користування всіма мовними одиницями, тобто тим, з чого витворилась культура мови.

Лексика емоційна – стилістично найбільш забарвлена, стосується почуттєвої сфери людини.

Лексика книжна – сукупність слів, які характерні переважно офіційно-ділового й більшості підстилів наукового стилю мови. Вона має своєрідну й виразну стилістичну спрямованість, зорієнтованість.

Лексика офіційно-ділова – лексика офіційно-ділових документів. Стилійстичні функції цієї групи лексики обмежені.

Лексика професійно-виробнича – назви виробничих процесів, матеріалів, знарядь праці тощо.

Лексика розмовна – лексика щоденного побутового використання, характерна переважно для розмовно-побутового стилю мови і мовлення.

Лексика термінологічна – сукупність наукових, науково-технічних тощо термінів, які стилістично найбільш нейтральні й з виразною стилістичною метою використовуються тільки епізодично.

Лексична стилістика – вчення про функції, зумовлені семантикою слів; комплекс знань про стилістичне використання і неповнозначних слів і вигуків.

Логічність мовлення – продумане, виважене, семантично й структурно впорядковане мовлення, сутність якого відповідає усталеним реаліям життя.

Марковані слова – слова, які вживаються переважно в одному чи двох стилях мови, тобто функціонально обмежені. Особливо типові для художнього й розмовно-побутового стилів мовлення.

Методика стилістики – сукупність взаємозв'язаних способів і прийомів найдоцільнішого вивчення й засвоєння стилістичних функцій кожної із структурних одиниць літературної мови.

Методологія стилістики – найзагальніше вчення про методи, способи пізнання й використання усталених у стилістичній системі мови стилістичних функцій мовних одиниць, науково-філософське осмислення їх, трактування, пояснення.

Морфологічна стилістика – вчення про стилістичне використання морфологічних (граматичних) форм слів, про стилістичну своєрідність і важливість слів з певними морфологічними категоріями, значеннями.

Народна етимологія – виразно стилістичне явище, яке пов'язане з переосмисленням і ненормативною перебудовою іншомовних (зрідка й

рідних) слів за зразком фонетично близьких слів рідної мови. Зв'язок між парами таких лексем суто зовнішній.

Норма, нормативність мови й мовлення – найважливіша сутність, ознака всенародної літературної мови і мовлення окремої особи; сформоване у кожного вміння всебічно користуватись мовою в її соціально усвідомлюваних і усталених формах, кожна з яких має статус літературної норми.

Об'єкт стилістики – система стилістичних функцій (стилістем), які властиві всім мовним одиницям (фонемам, морфемам, словам, реченням).

Образність мовлення – спосіб передавання певних понять через художні образи, якими відтворюється не зовсім звичне бачення, сприймання людиною навколишнього світу і себе самої в ньому.

Ораторське мистецтво мовлення – висока стилістична майстерність, досконалість виголошуваних промов, використання задля цього лексичних, граматичних, інтонаційних, мимічних, пантомимічних засобів, які одночасно поєднують у собі глибоку логіку, емоційність висловлювання.

Орфоепічні мовні норми – усталені способи, зразки вимови окремого звука, найрізноманітніших поєднань звуків, які характеризуються, пояснюються у формі мовноорфоепічних правил.

Паралелізм, паралельні мовні одиниці – стилістичний засіб, фігура однакової синтаксичної побудови, розміщення схожих за певною ознакою членів речення або речень, своєрідне дублювання чого-небудь.

Пауза – тимчасова, але завжди стилістично вагома зупинка, перерва у мовленні.

Персоніфікація – троп, стилістичний прийом наділення неживих предметів, явищ природи якостями людини.

Питання риторичне – реченнєва фігура у вигляді запитання, якою не передбачається відповідь.

Повтор, повторення – стилістична фігура, яка полягає в повторенні того ж самого слова з метою виділення якого-небудь явища, ознаки. У поетичному мовленні це рефрен.

Правильність мовлення – повна відповідність мовлення нормам літературної мови, одна з основ мовленнєвої культури.

Предмет стилістики – комплекс лінгвістичних знань про об'єкт стилістики, тобто знань про стилістеми.

Риторика – розділ стилістики, теорія і практика мовленнєвого красномовства, ораторського мистецтва.

Синтаксична стилістика – вчення про стилістичні функції всіх різновидів словосполучень, речень, членів речення, синтаксично нечленованих конструкцій і тих особливих складників речення, які не мають статусу членів речення (вставні та вставлені конструкції, звертання тощо).

Слова-паразити – стилістично, функціонально зайві, небажані, значеннєво безплідні слова, сполучення слів, які затемнюють смисловий сенс сказаного чи написаного.

Стилетвірні ознаки стилю – особливі стильові ознаки (переважно лексичні, фразеологічні, граматичні), певною й особливою сукупністю яких

створюється мовна і мовленнєва своєрідність кожного окремого стилю, його очевидна й менш виразна індивідуальність.

Стилі літературної мови – особливі лексичні, граматичні різновиди мови, кожен з яких становить відносно окрему підсистему мови – з усіма властивими їй мовними одиницями і стилістичними функціями (стилістемами).

Стилізація – стилістичний засіб свідомого переймання й використання своєрідних мовних засобів, переважно лексичних і граматичних, які властиві певному стилю, жанрові.

Стилістема – окрема стилістична функція кожної окремої мовної одиниці – від фонемі і до тексту. З словом, яке не становить терміна, закріпилась, усталилась у мові не одна, а дві, кілька чи навіть багато стилістем.

Стилістика (лінгвостилістика) – розділ науки про мову; лінгвістичне вчення про функціонування й використання мови.

Стилістика загальна – стилістика, яка має своїм об'єктом усі літературні мови; властиві різноструктурним одиницям усіх літературних мов спільні, тотожні або однакові комунікативно-стилістичні функції; загальна теорія стилістики.

Стилістика української мови – стилістичний матеріал мови в межах усіх її стилів і жанрів, відпрацьованість стилістичних функцій кожної мовної одиниці; її здатність виражати певний комплекс думок і почувань, у яких мають потребу всі, хто послуговується українською мовою.

Стилістика українського мовлення – найтипівіше, зразкове, нормативне й комунікативно доречне використання мовцем усього того, що позначається терміном «стилістика мови».

Стилістика порівняльна – галузь знань, у якій досліджується й витлумачується спільне й специфічне в стилістичній системі споріднених чи неспоріднених мов.

Стилістика часткова – галузь знань про стилістичні функції мовних одиниць окремої мови.

Стилістична норма – усталена й суспільно усвідомлювана функція (функції) мовної одиниці.

Стилістична система української літературної мови – уся сукупність стилістичних функцій, які усталились у мові за всіма її одиницями і які закономірно пов'язані між собою, взаємно доповнюють одна одну.

Стилістична структура української літературної мови – комплекс її стилістичних функцій, які зумовлені структурною своєрідністю всіх одиниць сучасної української літературної мови, одиниць, якими вона відрізняється від усіх інших мов.

Стилістичний синтаксис – різновид стилістики, галузь знань про функції словосполучень, членів речення, речень і синтаксично нечленованих конструкцій (слів-речень – стверджувальних, заперечних, питальних, спонукальних, емоційно-оцінних тощо).

Стилістично обмежена лексика – лексика, яка використовується переважно тільки в певній сфері мовлення.

Суржик – різновид мовлення, яке супроводжується спотвореними словами рідної мови або інших мов.

Табу словесне – слова і сполучення слів, використання яких заборонене або обмежене певними позамовними чинниками, причинами (моральними, релігійними, політичними тощо) – марновірством, пересудами, забобонністю тощо або прагненням уникнути в мовленні слів грубих, вульгарних, неетичних.

Тавтологія – стилістичний прийом, який полягає в спеціальному чи непередбачуваному повторенні тих самих, спільнокореневих або близьких за значенням слів. Тавтологія може бути семантично, а отже, й стилістично хибною : *перший дебют*.

Темп мовлення – швидкість вимови елементів мови, її одиниць.

Терміни – здебільшого слова з найменш виявленою стилістичною функцією; їхня визначальна ознака – однозначність, через що терміни найбільшою мірою використовуються в мовленні науковому. Без певної сукупності спеціальних термінів неможливе наукове мислення, жодна із сфер точних і усвідомлюваних мовцями знань.

Точність мовлення – одна з визначальних комунікативних ознак мовлення, яка полягає в тому, що кожному з мовних одиниць потрібно використовувати з тим лексичним значенням, яке вже усталилось у всенародній мовленнєвій практиці. Вона найбільше пов'язана з його нормативністю, правильністю і логічністю мовлення.

Троп – мовностилістичний засіб, який полягає у вживанні слова чи сполучення слів у переносному значенні.

Фольклоризми – стилістично оригінальні й виразні мовленнєві одиниці усної народної творчості, які використовуються не тільки в народно-діалектному мовленні (щоденному, невимушеному мовленні), а й у художніх текстах, у яких ідеться, зокрема, про світосприймання минулого й сучасного.

Фонетична стилістика – лінгвістичне вчення про функцію (функції) окремої фонемі і про поєднання фонем у словах і між словами в межах усїєї мовної системи, а також про функціональний вияв нормативно-дітературної вимови слів, про наголошування слів, про типову інтонацію мовних одиниць.

Фонетичні засоби стилістики – засоби, які виявляються у функціональному використанні потенційних можливостей окремої фонемі (звука) або фонемі (фонем) у слові, словосполученні й реченні; у частотності використання фонем у всіх стилях і жанрах мовлення; у найрізноманітніших фонетичних повторах (рефренах, алітерації, асонансі, анафорі, епіфорах, римі, ритміці, звуковідтвореннях, звуконаслідуваннях тощо).

Частки – слова, які надають окремим словам, словосполученням, реченням певних додаткових смислових, модальних і емоційно-оцінних відтінків або використовуються для утворення форм слова (наприклад, форм умовного способу).

Штамп мови, мовлення – літературні слова, сполучення слів, які здебільшого вживаються традиційно, за досить усталеною мовленнєвою звичкою. Це мовні моделі, звичні для мовлення в межах більшості жанрів публіцистичного

стилю, а також образні, але занадто часто вживані сполучення слів: *чорне золото – вугілля чи нафта*.

Штучна мова – штучно створена мова із своєрідною лексикою, граматикою й фонетичними особливостями. Використовується мовцями як мова допоміжна і з певною комунікативною функцією (есперанто, інтерлінгва, волапюк, ідо тощо).

Література

Основна:

1. Бабич Н.Д. Практична стилістика і культура української мови / Н.Д. Бабич. – Львів: Світ, 2003. – 432 с.
2. Бабич Н.Д. Основи культури мовлення / Н.Д. Бабич. – Львів: Світ, 1990. – 232 с.
3. Коваль А.П. Практична стилістика сучасної української мови / А.П. Коваль. – К.: Вища школа, 1987. – 352 с.
4. Кравець Л.В. Стилiстика української мови : Практикум [навчальний посiбник] / Л.В. Кравець; за ред. Л.І. Мацько. – К.: Вища школа, 2004. – 199 с.
5. Ленець К. Проблеми мовної культури / Катерина Ленець // Слово. Стилi. Норма [зб. наук. праць]. – К.: НАН України, Інститут української мови, 2002. – С. 40-42; 86-91.
6. Мацько Л.І. Стилiстика української мови : [пiдручник] / Л.І. Мацько, О.М. Сидоренко, О.М. Мацько ; за ред. Л.І. Мацько. – К.: Вища школа, 2003. – 462 с.
7. Основи ораторського мистецтва : Практикум / укладач О.І. Когут. – Тернопiль : Астон, 2005. – 296 с.
8. Пентилюк М.І. Робота з стилiстики в 4-6 класах / М.І. Пентилюк. – К.: Радянська школа, 1984. – 136 с.
9. Пентилюк М.І. Робота з стилiстики в 8-9 класах / М.І. Пентилюк. – К.: Радянська школа, 1989. – 112 с.
10. Пономарiв О.Д. Стилiстика сучасної української мови : [пiдручник] / О.Д. Пономарiв. – К.: Либiдь, 1992. – 248 с.
11. Сербенська О. Культура усного мовлення. Практикум : [навчальний посiбник] / О. Сербенська. – К. : Центр навчальної лiтератури, 2004. – 216 с.
12. Чмут Т.К. Етика дiлового спiлкування : [навчальний посiбник] / Т.К. Чмут, Г.Л. Чайка. – 3-є вид., стер. – К. : Вiкар, 2003. – 223 с.

Додаткова:

1. Багмут А.Й. Інтонація як засiб мовної комунiкацiї : [монографiя] / А.Й. Багмут, Г.П. Олiйник. – К.: Наукова думка, 1980. – 244 с.
2. Будянський В.І. Мистецтво виразного читання / В.І. Будянський. – Суми : Корпункт, 2001. – 196 с.
3. Їжакевич Г.П. Взаємодiя стилiстики мови i стилiстики мовлення / Г.П. Їжакевич // Теоретичнi проблеми лiнгвiстичної стилiстики. – К.: Вища школа, 1972. – С. 33-47.

4. Караванський С. Секрети української мови / С. Караванський. – К. : УКСП «Кобза», 1994. – 240 с.
5. Коваленко С.М. Сучасна риторика : навчально-методичний посібник / С.М. Коваленко. – Тернопіль : Мандрівець, 2007. – 184 с.
6. Культура української мови : довідник / за ред. В.М. Русанівського. – К.: Либідь, 1990. – 128 с.
7. Мельничайко В.Я. Лінгвістика тексту в шкільному курсі української мови. К.: Радянська школа, 1986. – 168 с.
8. Пентиліук М.І. Виховуємо чуття мови (дещо про засоби милозвучності) / М.І. Пентиліук // Українська мова і література в школі. – 2004. – № 2. – С. 5-6.
9. Сербенська О. Складні випадки наголошування слів / О. Сербенська // Урок української. – 2004. – № 7. – С. 24-26.
10. Симоненкова Л.М. До вивчення функціональних стилів у IV-VI класах / Л.М. Симоненкова // Українська мова і література в школі. – 1980. – № 8. – С. 61-68.
11. Синиця І.О. Психологія усного мовлення / І.О. Синиця. – К. : Знання, 1974. – 206 с.

ЗМІСТ

Вступ	4
Практичне заняття № 1	6
Практичне заняття № 2	11
Практичне заняття № 3	17
Практичне заняття № 4 - 5.....	21
Практичне заняття № 6	26
Практичне заняття № 7	30
Практичне заняття № 8	34
Завдання до заліку	34
Завдання для самостійної роботи.....	36
Термінологічний словник	39
Література	46

ДЛЯ ПОДАТОК

**Навчально-методичне видання
(українською мовою)**

Стовбур Любов Миколаївна

СТИЛІСТИКА І КУЛЬТУРА МОВИ

**Методичні рекомендації до практичних занять і самостійної роботи для
здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Філологія»
освітньої програми «Українська мова та література»**

Рецензент Л.П. Бойко, кандидат філологічних наук, доцент

Відповідальний за випуск П.І. Білоусенко, завідувач кафедри української мови

Коректор Л.М. Стовбур, кандидат філологічних наук, доцент